

Sygn. akt II PK 168/18

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z powództwa R.D.
przeciwko „S.” Sp. z o.o. w Z.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 czerwca 2019 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Z.
z dnia 23 lutego 2018 r., sygn. akt IV Pa [...],

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 1.800 zł (tysiąc osiemset) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy w Z. oddalił apelację R.D. wniesioną od wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 29 września 2017 r., w którym oddalono powództwo w zakresie dotyczącym diet z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju.

Powód domagał się zasądzenia od „S.” Spółka z o.o. w P. 41.628,35 zł tytułem wyrównania diet za podróże służbowe za okres od kwietnia 2013 r. do grudnia 2014 r. Sądy ustaliły, że od dnia 1 lutego 2012 r. u pracodawcy obowiązywał regulamin wynagradzania, w którym zastrzeżono, że „z tytułu wykonywania podróży służbowej poza granicami kraju kierowcom przysługuje dieta w wysokości 35 euro”. Sądy zwróciły uwagę, że postanowienie to znajduje

umocowanie w art. 77⁵ § 3 k.p., wyklucza zastosowanie art. 77⁵ § 5 k.p. w związku z art. 77⁵ § 2 k.p., gdyż określona w regulaminie dieta jest wyższa od diety z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju – tym samym pracodawca nie przekroczył ograniczenia z art. 77⁵ § 4 k.p.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie art. 77⁵ § 3-5 k.p. w związku z art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p., w związku z art. 11² k.p., poprzez ich niewłaściwą wykładnię, skutkującą niewłaściwym przyjęciem, że pracodawca może zamieścić w regulaminie wynagradzania niższą stawkę diety, aniżeli wynikająca z rozporządzenia wykonawczego, co prowadzi do nierównego traktowania kierowców wykonujących tę samą pracę, albowiem przepisy wykonawcze ustalają minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych, co powoduje że nie można zastrzec w takim regulaminie diety za podróż służbową do Niemiec poniżej 49 euro.

Uzasadniając przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powód podniósł, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, a dodatkowo wniesiona skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.).

Istotne zagadnienie prawne i potrzeba wykładni, sprowadza się do wyjaśnienia kwestii czy obowiązuje pracownika ustalenie przez pracodawcę w regulaminie wynagradzania niższej wartości stawki diety za podróże zagraniczne, aniżeli wynikającej z rozporządzenia wykonawczego. W tym zakresie powód wskazał, że zróżnicowanie tego rodzaju prowadzi do nierównego traktowania kierowców wykonujących tą samą pracę. Powód stoi na stanowisku, że przepisy wykonawcze ustalają minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych. Natomiast kierowcy wykonujący zawód u pracodawców, u których nie obowiązuje regulamin wynagradzania zarabiają więcej, aniżeli tacy pracownicy jak powód, który wykonywał pracę w zakładzie, gdzie obowiązuje krzywdzący go regulamin wynagradzania. W jego ocenie wymaga też wyjaśnienia korelacja między art. 77⁵ § 3-5 k.p., art. 9 § 2 k.p., art. 18 § 2 k.p., art. 11² k.p. Jeżeli zasadą jest, że pracownicy mają równe prawa z tytułu jednakowego wypełniania takich samych obowiązków, a postanowienia regulaminów nie mogą być mniej korzystne dla pracowników niż przepisy Kodeksu pracy oraz innych aktów wykonawczych, to w

ocenie powoda obowiązujące u pozwanego rozwiązanie, że stawka diety za podróż zagraniczną jest niższa niż wynikająca z rozporządzenia wykonawczego jest nieważne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może zostać przyjęta do rozpoznania. Nie doszło bowiem do ziszczenia się przesłanek z art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Relacja zachodząca między art. 77⁵ § 4 i § 5 k.p., zważywszy na upoważnienie z art. 77⁵ § 3 k.p. jest klarowna. Pracownicy zatrudnieni u pracodawców spoza sfery budżetowej mogą korzystać z ustalonego w rozporządzeniu wykonawczym tylko wówczas, gdy regulamin wynagrodzenia nie zawiera odmiennych postanowień. W razie ich występowania ustawodawca stawia jeden warunek, dieta zagraniczna nie może być niższa od diety obowiązującej na obszarze kraju. Inaczej rzecz ujmując, struktura jednostek redakcyjnych art. 77⁵ k.p. zmusza do zaakceptowania dyferencjacji podmiotowej. Odmienne określono sytuację prawną przebywających w podróży służbowej "pracowników zatrudnionych w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej" a inaczej "pracowników zatrudnionych u innego pracodawcy". W pierwszym przypadku "wysokość i warunki ustalenia" należności reguluje rozporządzenie wykonawcze (wydane na podstawie delegacji z art. 77² § 2 k.p.), w drugim, "warunki wypłacania" należności z tytułu podróży służbowej określa się w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77² § 3 k.p.).

Odkodowanie przekazu normatywnego z art. 77⁵ § 3 k.p. nie jest możliwe bez konfrontacji z wyjątkami zawartymi w art. 77⁵ § 4 i § 5 k.p. Przedmiotem pierwszego z nich jest dieta. Przeciwwstawienie zatem art. 77⁵ § 3 i § 4 k.p. każe sądzić, że dieta jest obligatoryjnym elementem układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę. W przeciwnym razie pracownikowi na podstawie art. 77⁵ § 5 k.p. będzie przysługiwać dieta przeznaczona dla pracownika "budżetowego". Co do jej wysokości ustawodawca odstąpił od wzorca określonego w rozporządzeniu. Bez względu na to, czy podróż służbowa odbywa się na terenie kraju, czy też za granicą, jej wysokość nie może być niższa od diety

"krajowej" przewidzianej w rozporządzeniu wykonawczym. Jasne jest zatem, że u "innych pracodawców" dieta za podróż poza granicami kraju nie musi pokrywać się ze stawkami przewidzianymi dla pracowników sfery budżetowej.

Skoro strony w umowie o pracę lub pracodawca w regulaminie i układzie zbiorowym pracy mogą ustanowić dietę poniżej limitu zawartego w rozporządzeniu wykonawczym, to rodzi się pytanie, czy autonomia regulacyjna jest nieskrępowana, czy też podlega ograniczeniom, a jeśli tak to jakim. Pewne jest, że restrykcji nie można wywodzić z mechanizmów opisanych w art. 18 § 2 i art. 9 § 2 k.p. Staże się to zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że do sytuacji prawnej opisanej w art. 77⁵ § 3 k.p. nie stosuje się gwarancji z art. 77⁵ § 2 k.p. uszczegółowionej w rozporządzeniu wykonawczym. W konsekwencji, postanowienie układu zbiorowego pracy i regulaminu wynagradzania nie może być przymierzane do korzystniejszych rozwiązań wynikających z aktów wykonawczych. Podobnie nie jest możliwe stwierdzenie nieważności postanowienia umownego (odnoszącego się do rozliczania kosztów noclegu) przez odwołanie się do przepisów prawa pracy, które do pracownika nie znajdują zastosowania. Reguły z art. 18 § 2 i art. 9 § 2 k.p. nie monopolizują rozwiązań ochronnych. Kwestie te zostały szczegółowo wyjaśnione w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17, OSNP 2018 nr 3, poz. 28; którą skarżący pomija w rozważaniach zawartych w skardze kasacyjnej.

Nie jest również tak, że przedstawiony powyżej mechanizm kształtowania wysokości diet wchodzi w relację z art. 11² k.p. Podłożem badania równego traktowania pracowników jest bowiem zakład pracy. Oznacza to, że nie można przymierzać warunków socjalnych pracowników zatrudnionych u różnych pracodawców i negować jasnej treści przepisu przeciwstawiając jej zasadę równego traktowania. Prawo pracy zostało oparte na dyferencjacji praw i obowiązków, a to umniejsza oddziaływanie argumentów „równościowych” – mają one znaczenie tylko w ramach danego pracodawcy.

Przedstawione racje wyjaśniają, że skarga kasacyjna nie jest trafna, a w sprawie nie występuje zagadnienie prawne o istotnym charakterze. Nie można też twierdzić, że po wydaniu uchwały przez skład powiększony Sądu Najwyższego w orzecznictwie występują na tym tle rozbieżności i wątpliwości. Dlatego należało

orzec jak w sentencji. O kosztach procesu Sąd Najwyższy orzekł kierując się zasadą z art. 98 § 1 k.p. i art. 99 k.p.c.